

Romanian
Angel Appeal

RAPORT DE POLITICI PUBLICE

TUBERCULOZA PRIORITATE DE SĂNĂTATE PUBLICĂ

ÎN JUDEȚUL IAȘI

AUGUST 2020

Acest material a fost elaborat de Fundația Romanian Angel Appeal cu sprijinul financiar al Fondului Global de Luptă împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei, în cadrul Grantului ROU-T-MOH.

Opiniile descrise aici sunt opiniile autorului și nu reprezintă opiniile Fondului Global de Luptă împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei și nici nu există o aprobare sau autorizare a acestui material, expresă sau implicită, din partea Fondului Global de Luptă împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei.

Grantul este implementat de Ministerul Sănătății împreună cu Institutul Național de Sănătate Publică și Fundația Romanian Angel Appeal, ca partener non-guvernamental

SUMAR EXECUTIV

Recomandările Comisiei Europene specifice pentru România, transmise în mai 2020, menționează că “în contextul COVID-19, este la fel de important să se abordeze probleme structurale, inclusiv oferirea de servicii de asistență medicală preventivă, ambulatorie și comunitară prin politici publice bine orientate.”

Fundația Romanian Angel Appeal a realizat în perioada mai-iulie 2020 o analiză a situației tuberculozei în județul Iași. Pornind de la problemele identificate, a elaborat un set de propuneri care să fie introduse în Strategia de dezvoltare a județului Iași pentru perioada 2021 – 2027 și/sau în Strategiile locale de dezvoltare a municipiilor/orașelor pentru perioada 2021 – 2027. Pentru o serie dintre măsurile propuse au fost identificate sursele de finanțare pentru perioada 2021 – 2027 și chiar unele care pot fi accesate imediat (din toamna anului 2020).

La nivel național, Fundația Romanian Angel Appeal a analizat, în perioada octombrie 2019 – mai 2020, situația serviciilor oferite în comunitate pacienților cu TBC, în contextul Proiectului-Pilot privind modelul de îngrijire în sistem ambulatoriu a pacienților cu tuberculoză din România, așa cum este el descris în Metodologia de implementare publicată în 10 aprilie 2020 în Monitorul Oficial, partea I nr. 304bis.

Principalele probleme în domeniul tuberculozei identificate la nivel județean vizează:

- lipsa unei abordări integrate și centrate pe pacient a cazurilor de TBC,
- insuficiența campaniilor de depistare timpurie a cazurilor de TBC,
- lipsa serviciilor sociale și psihologice de suport pentru pacienții cu TBC și familiile lor,
- lipsa campaniilor de informare, educare și conștientizare derulate în comunități, dar și în rândul angajatorilor și cadrelor didactice,
- dificultăți în comunicarea dintre cadrele medicale și pacienți.

Problemele identificate la nivel național care pun piedici în asigurarea unor servicii eficiente în comunitate pentru pacienții cu TBC includ:

- Întârzierea dezvoltării rețelei de asistență medicală comunitară în România cauzată de lipsa de interes a autorităților centrale și locale pentru domeniu,
- Implicarea insuficientă a medicinei primare în dezvoltarea rețelei de asistență în ambulatoriu pentru pacienții cu tuberculoză,
- Dotarea tehnică neuniformă a dispensarelor de pneumoftiziologie de pe teritoriul României.

CONTEXT

Tuberculoza continuă să rămână una dintre cele mai importante probleme de sănătate publică la nivelul județului, având în vedere numărul mare de cazuri diagnosticate, cu mult peste media națională.

Cu o incidență a tuberculozei de 78.5 cazuri la 100.000 de locuitori, județul Iași se situează pe locul 10 la nivel național. Iașiul a înregistrat o evoluție ascendentă a numărului de cazuri diagnosticate cu TBC în ultimii doi ani, de la 75.8‰ în anul 2018 la 78.5‰ în anul 2019 (primele 9 luni). Incidența cazurilor noi de TBC a crescut în ultimii doi ani cu aproape 5 puncte, de la 63 de cazuri la 100.000 de locuitori în anul 2018 la 68.6 de cazuri la 100.000 de locuitori în anul 2019 (primele 9 luni), fapt ce situează județul pe locul 7 la nivel național, ca număr de cazuri noi.

În contextul pandemiei COVID-19, accesul pacienților cu tuberculoză la diagnostic și tratament s-a redus pe fondul restricțiilor de circulație, a măsurilor de distanțare socială și a celor de pregătire a sistemului medical pentru lupta împotriva noului virus. Astfel, a fost afectat accesul persoanelor cu simptome de TBC la diagnostic, au fost reduse serviciile de screening și campaniile de informare, au fost diminuate activitățile de monitorizare derulate în comunități.

Accesul persoanelor vulnerabile și al celor din mediul rural la servicii medicale de bază și la cele sociale de suport este încă deficitar. Raportat la nevoile existente, numărul de persoane implicate în asistența medicală comunitară este insuficient (38 de asistenți medicali comunitari și 16 mediatori sanitari), doar 37 de localități beneficiind de serviciile oferite de aceștia.

Serviciile de prevenire a răspândirii anumitor boli sunt dificil de realizat în lipsa suportului oferit de asistenții medicali comunitari sau mediatorii sanitari. Lipsa asistenților medicali comunitari sau numărul lor redus comparativ cu nevoile existente face ca monitorizarea și supravegherea pacienților cu TBC să fie dificil de realizat. În mediul rural, nici serviciile de asistență socială nu sunt bine dezvoltate fapt ce face ca accesul persoanelor la serviciile de suport să fie dificil de realizat.

În ultimii ani, modelul îngrijirilor în ambulatoriu a început să fie promovat și în România, prin includerea unor articole specifice în Legea 302/2018, cunoscută sub numele de „legea tuberculozei” dar căreia îi lipsesc încă normele de aplicare, dar și prin inițierea în anul 2020 a unui Proiect-Pilot de îngrijire în sistem ambulatoriu a pacienților cu tuberculoză, care se desfășoară deocamdată în municipiul București.

RECOMANDARI

1. Crearea unui departament/compartiment de sănătate publică la nivelul Consiliului județean/primăriilor de municipii care să urmărească implementarea unor programe și măsuri de prevenție a bolilor infecto-contagioase, a unora de screening în rândul populației pentru depistarea timpurie a diverselor afecțiuni, de schimbare a stilului de viață și aplicarea de politici de încurajare a unei vieți sănătoase.

Principalele responsabilități vor fi:

- Derularea de programe de screening în comunități pentru o depistare timpurie a bolilor infecto-contagioase ce pot afecta comunitatea (TBC, HIV, Hepatite), dar și boli ce pot fi prevenite precum diabetul, bolile cardiovasculare, etc.,
- Dezvoltarea rețelei de asistenți medicali comunitari/mediatori sanitari și implicarea acestora în realizarea de campanii de informare, identificare activă, oferire de suport și monitorizarea a cazurilor de TBC,
- Derularea de campanii de informare și conștientizare asupra diferitelor probleme de sănătate publică din județ, cu accent pe tuberculoză și alte boli infecto-contagioase,
- Derularea unor campanii în comunitate pentru reducerea stigmei/discriminării pacienților cu TBC,
- Dezvoltarea unui program de educație pentru sănătate coerent la nivelul instituțiilor de învățământ (inclusiv grădinițe) și comunităților (informare privind serviciile complementare oferite, simptome, comportament față de pacienții cu TBC/HIV, educație sexuală în școli – mai ales în rural),
- Dezvoltarea competențelor lucrătorilor de tineret de a derula activități de prevenție pe tematica TBC și TBC-HIV,
- Îmbunătățirea infrastructurii unităților care tratează bolnavii de TBC în vederea diversificării pachetului de servicii (kinetoterapie, terapii de petrecere a timpului, televizoare în saloane și alte tehnologii, etc) și identificarea unor măsuri care să asigure transportul pacienților la dispensarele TBC,
- Dezvoltarea serviciilor psihologice de suport pentru pacienții cu TBC și familiile lor, în cadrul spitalelor, care să îi ajute pe aceștia să aibă o aderență mai bună la tratament și să depășească eventualele dificultăți generate de boală mult mai ușor,
- Întărirea cooperării și parteneriatului cu organizațiile societății civile pentru susținerea activităților în domeniul sănătății publice, inclusiv prin finanțări acordate la nivel județean și local pentru proiecte derulate de către organizații neguvernamentale. Aceste finanțări pot fi oferite inclusiv în baza Legii 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general. Astfel unul dintre domeniile de finanțare în baza Legii 350/2005 stabilite la nivel județean sau local poate fi cel al sănătății publice.

RECOMANDARI

2. Dezvoltarea serviciilor integrate centrate pe pacient în tratamentul tuberculozei și/sau a altor boli infecto-contagioase la nivel județean. Acest pachet de servicii integrate ar îmbunătăți mai rapid starea de sănătate a pacientului cu TBC și ar eficientiza costurile în sistemul de sănătate prin reducerea perioadei petrecute în mediul spitalicesc de bolnav. Aceste servicii integrate cuprind: servicii medicale, servicii psihologice și servicii sociale.

Pentru furnizarea lor sunt necesare:

- o coordonare intersectorială și interinstituțională eficientă la nivel județean cu proceduri și metodologii de lucru clare,
- un management de caz adecvat care să identifice nevoile pacientului și serviciile necesare a fi acordate. După stabilirea acestora se identifică instituțiile responsabile pentru fiecare serviciu. Astfel este necesar să fie folosit modelul „cascadei de îngrijire“ care permite stabilirea clară a responsabililor pentru tratamentul și asistența unei persoane cu TBC din momentul în care aceasta este diagnosticată până când este tratată cu succes.
- crearea unor echipe multidisciplinare care să fie activate pentru fiecare caz. Formarea profesională a acestei echipe este esențială pentru derularea activității acesteia.
- stabilirea serviciilor sociale de suport pentru pacienții TB,
- creșterea capacității personalului medical (din unitățile spitalicești, medicina de familie, asistenții medicali comunitari, mediatorii sanitari) și a celui din serviciile de asistență socială prin formare profesională adecvată și periodică. Această formare trebuie să vizeze și modalitățile de implementare ale modelului de îngrijire centrat pe pacient care consideră că îngrijirile acordate în ambulator și comunitate sunt la fel de importante ca cele spitalicești fiind mai accesibile și mai aproape de pacient.
- dezvoltarea sistemului de îngrijiri la nivel comunitar și la domiciliu pentru bolile infecto-contagioase (TB, HIV, hepatite, gripă etc) care să faciliteze accesul rapid al pacienților la tratament și să limiteze răspândirea bolii.

RECOMANDARI

3. Creșterea capacității personalului care lucrează cu pacienții cu TBC și/sau alte boli infecto-contagioase (medici, asistente medicale, asistenți medicali comunitari, medici de familie și asistenți medicali din cabinetele de medicină de familie, asistenți sociali/lucrători sociali, mediatori sanitari) prin:

- Oferirea de cursuri de formare cadrelor medicale în domeniul comunicării cu pacienții, a modelului de îngrijire centrat pe pacient, a metodelor inovative de tratament etc.,
- Creșterea capacității personalului din serviciile de asistență socială, asistență medicală comunitară, medicină de familie de a oferi suport pacienților cu TBC și familiilor lor prin organizarea de cursuri de formare în domeniu,
- Dezvoltarea capacității de comunicare a diferiților actori locali (medici, autorități publice) cu diferite categorii de public țintă (pacienți, populația generală, tineri, autorități, cadre medicale, cadre didactice). Cursurile de dezvoltare a capacității de comunicare ar trebui să vizeze metode de comunicare și canale folosite, inclusiv comunicare prin social media.

Aceste campanii de comunicare ar trebui să aibă ca obiective:

- Campanii de informare-educare-conștientizare a populației în general sau a unor categorii de populație (ex. tineri, angajatori) privind TBC și TBC-HIV (educație privind igiena respiratorie, purtatul măștii de protecție, simptome TBC, oportunități de testare rapidă, comportament de prevenire a TBC și HIV, comportament cu pacienții de TBC etc),
- Dezvoltarea abilităților de consiliere a pacienților atât la nivelul personalului medical, cât și al celor care lucrează în serviciile de asistență socială,
- Dezvoltarea abilităților personalului medical de a comunica eficient cu pacienții.

ANEXE

Anexa 1: Tuberculoza, o prioritate de sănătate publică în județul Iași. Analiză de situație.

Anexa 2: Propuneri de măsuri pentru abordarea problemei TBC în cadrul Strategiei de Dezvoltare a Județului Iași pentru perioada 2021 – 2027

